Ч. 257. Четвер 15 (28) падолиста 1901. Рік XI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 в ц. к. Старостах на провінциї:
на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90
Поодиноке число 6 с

Вісти політичні.

(Полошєнє парламентарного положеня. — З полуднево африканьскої війни).

Про парламентарну ситуацию пишуть до „Руслана": Заява парламентарної комісиї молодоческого клюбу у відповідь на заяву лівиці обговорена у віденьских дневниках відповідно їх партийному становищу і з всякими застерогами, однак навіть N. fr. Presse, хоч як фарисействує, але бодай не цькує проти змагань ческих послів так, як то бувало її звичаєм. Загально дневники зазначують, що ческа заява не містить в собі ніякого певного приреченя, яке відповідало би домаганям лівиці, але нема також там і відмови. Вже ся обставина, що Чехи не відмовили запросинам лівиці, а заявили взяти участь в переговорах, стає певним доказом, що парламентарне положенє поправило ся хвилево і що бодай буджет буде можна без трудностий полагодити, на що також вказує прискорена робота в комісиї. Один ліберальний дневник вказує дра Крамаржа яко автора ческої заяви і признає, що заява є остріпша що-до форми, як що-до змісту. Сю заяву передала парламентарна комісия ческого клюбу др. Керберови, з котрим при сій нагоді відбула цілогодинну переспраupвy, а відтак зібрала ся окремо на нараду, в котрій взяв участь також п. міністер доктор Резек. Також клюб ческої шляхти дав відповідь на заяву лівиці, і виказавши оправданє ческих домагань та готовість з свого боку, як все, приложити руки до полагоди державних конечностий, висловлює також радість з нагоди намірених переговорів задля обопільного порозуміня з услівєм, що лівиця дасть певну поруку для усуненя трудностий, які стоять в дорозі успішній парламентарній роботі. Ческа шляхта рішучими словами робить лівицю відвічальною за можливу неудачу переговорів і вказує на суперечність, яка проявляє ся у лівиці між неохотою до заспокоєня оправданих домагань ческого народу з одного боку, а готовостю до привerнення парламентарного ладу.

В тім находить ся справді ключ до парламентарного положеня. Лівиця виступила з заявою охоти до переговорів і привернення парламентарного ладу, але в тім змаганю видно також нещирість лівиці, котра хотіла би відтак за все звалити вину на Чехів, наколиб не дійшло до порозуміня. Лівиця нібы то хоче ладу, а не допускає ніяких уступок і хоче удержати status quo що до Чехів, і не допускає в тім напрямі поправи. Відозва ческої шляхти вказує на се і домагає ся, щоби лівиця покинула своє відпорне становище і визволила ся з під верховлади всенїмців, котрих проґрама незгідна є з ладом австрийскої Монархії. Наколи Чехи переконають ся, що лівиця щиро відносить ся, то певно дадуть з собою говорити.

На пятницю по полудни з порученя міністра-президента запросив президент палати предсїдателїв всїх парламентарних клюбів на нараду, в котрій мають бути обдумані способи, як би обезпечити парламентарним роботам скору полагоду і усунути трудности. Імовірно являть ся всї окрім всенїмців і ческих социялїстів. Вислїд сеї наради буде також мірою, о скілько положенє поправило ся.

Найновійшим винаходом у війні Анґлії з Бурами, то т. зв. концентрацийні табори, котрі на віки покриють Анґлію ганьбою. Правительство анґлійске радо би на кождий спосіб очистити ся із закидів, які єму з ріжних сторін роблять з причини тих концентрацийних таборів, та все таки раде не раде само констатує, що брак води є найголовнійши причиною надзвичайно великої смертности. Один очевидець такого табору розповідає, що в тім витворі вирафінованої анґлійскої жорстокости, що обнимає яких 200 кроків широкий а 800 кроків довгий простор, жиє 400 осіб, переважно женщин і дїтий, а частию мужчин білих і чорних. Всїх держать там вже звиш чотири місяцї, і анї один з полонених еще не вийшов кроком по за границї табору. Поживу одержують дуже лиху та й скупо. Буває, що й по дві недїлї не видять куска мяса. Вимірюють їм навіть воду. В шатрах не можна анї огню роскладати, анї сьвітити, а варить ся на дворі без огляду на погоду. Мала часть женщин має сяку-таку постіль, все проче спить майже на голій земли. В таких услівях смертність межи полоненими величезна, майже всї дїти хорують, а однак анґлійскі власти відкинули предложенє лїкарскої помочи від лїкарів-чужоземців. Женщинам, котрі жалують ся, зменшають за кару порциї страви, а таким, що енерґічнїйше протестують, відбирають дїтий, котрих може більше й не побачать, бо дїти переведені в другі табори умирають без опіки і ратунку.

---

2)

Дещо про тютюн і куренє.

(Культурно-історична розвідка з увзглядненєм ґіґієни.)

Написав К. Вербин.

(Дальше.)

За примірoм церкви пішли й сьвітскі власти, та зачали остро заказувати куренє тютюну, особливо на публичних місцях, очевидно може більше зі взглядів публичної безпечности. Заказ той, о скілько він відносив ся до самого куреня, був може й оправданий, бо ще й нинї деякі власти громадскі не без рациї заказують курити публично, щоби забезпечити тим способом громаду від огнів. Але від табаки чей огонь не займе ся, а в 17-ім столїтю заказували остро і табаку заживати. Так н. пр. місто Бовцен наложило було в 1651 роцї пять талярів кари на кождого, хто би важив ся курити і заживати табаку. В заказі тім сказано, що „таким поганим нюханєм і куренєм, спльовуванєм і хорканєм та сильним чиханєм і сяканєм носа, чоловік стягає на себе лиш всїлякі неприятности, відразу, болї і страх (?)." В Австро-Угорщинї було куренє також остро заказане; селяни мусїли платити за кару по 3, а шляхтичі по 50 риньских. Підчас другої облоги Відня Турками кара та доходила навіть до 100 і 200 риньских.

Так само було й в Швайцариї. В Бернї видала була полїция в 1661 р. заказ на взорець десяти заповідий божих, і по заповіди: „Не прелюбодїй!" вставила свою заповідь: „Не кури!" Там ще до половини 18. столїтя був окремий суд, званий „chambre du tabac" (шамбр ді табак — палата тютюнева), котрий судив курців і табачників. В Нїмеччинї був заказ куреня тютюну аж до 1848 р. Найзамітнїйше і дуже характеристичне для тих, що держать власть в своїх руках, було в тім заказі то, що кождого курця уважано за ворохобника, революціонера, та накладано на него не лиш грошеву кару, але й замикано до арешту та мучено всїлякими способами. Щастє, що нинї нема таких мудрих, а то більше би людий сидїло в арештах, як ходило по сьвітї.

Не менше характеристичним єсть і то, що за примірoм католицкої церкви пішла і православна Росия, і стала дуже остро виступати против тютюну. Православна церков уважала тютюн і табаку за чортівску вигадку а навіть і сам тютюн не називала инакше, як лиш „чортовим зїлєм". Розкольники в Росиї ще й нинї держать ся того погляду, і не курять, анї не заживають табаки. А вже найострійше, просто таки лютo виступали сьвітскі власти в Росиї. В 1634 р. роздирано там або обрізувано курцям і табачникам носи. В 1641 роцї бито курців і табачників кнутами і висилано на Сибір. Аж цар Петро Великий зніс той лютий заказ, бо сам і курив і заживав табаку, і навіть жув тютюн. А нинї? Нинї займає Росия під взглядом тютюнeвого промислу найперше місце між европейскими державами, і виробляє річно звиш 70 міліонів кільоґрамів тютюну до куреня, а російский тютюн і российска табака уважають ся за найлїпші. Отсе хиба може бути найлїпшим доказом на то, як тупоумі і як вузкоглядні бувають иноді люди: одно поколїнє уважає щось за дуже зле, страшне і небезпечне, а друге признає то саме за річ дуже добру, важну і потрібну, та опирає на тім розвиток загального добробиту.

Подібно як Росия, поступала і Туреччина. Султан Мурат IV. велів в 1630 р. якомусь курцеви в Константинополи зробити діру в носі, встромити в ню люльку, і так водити по всїх улицях і бити. Ся лютість виглядає тим дивнїйшою, що після магометаньскої повірки, тютюн має свій початок просто від їх пророка Могамеда. В арабскій казцї розказує ся, що Могамеда вкусила одного разу гадина в палець; він виссав рану і виплюв їдь на землю; на тім місци виріс тютюн, і длятого має він в собі їдь гадини а милосердність пророка. Той сам султан заказував також пити каву, і остро карав тих, що пили.

Так само виступали против куреня і заживаня табаки деякі монархи в західній Европі. До тих належав французкий король Лю-

Допись.

(Господарске віче в Станїславчику, повіта брідского.)

Товариство „Сільский Господар“ в Олеську устроїло дня 19 с. м. в Станїславчику віче господарске, на котрім зібрало ся около 200 людий мужчин і жінок, явило ся також 8 сьвященників та місцеві учителї. По другій годині відкрив збори голова товариства „Сільский Господар“ вступним словом, в котрім висказав, що сільске господарство в нинїшних часах годі вести без науки. Земля не родить до того й роздроблена, і тому то „Сільский Господар“ займає ся піднесенєм сільского господарства, а средством до того суть між иньшим збори з викладами які й нинї відбувають ся, а на котрі запрошено п. Василя Короля з викладом о управі пісків.

По сій вступній річи розпочав п. Король свій виклад о управі пісковатих ґрунтів і виясьнював, яка прикмета тих ґрунтів, що на них родить ся, про потребу частого гноєня і т. п. Опісля перейшов на зелений погній і штучні навози, котрих окази давав до оглядана та виказував яких штучних навозів уживати на пісках і коли.

Виклад тревав дві години а відтак розпочала ся дискусия. О. Березиньский запитував, як приорювати томасину, коли уживати під засів каініт і томасївку. На то все давав відповідь п. Король а голова товариства о. Дуткевич давав поясненя в справі цїни каініту і других штучних навозів.

Другий виклад мав о. Михайло Левицкий з Щурович о хмелю. Він вираховував дійстний дохід з управи хмелю. Бесїдник доказував, що при добрій управі кошти продукциї суть о половину дешевші. Буває лиш клопіт з продажию задля дуже несталої цїни. Бесїдник згадав також о маючій завезати ся спілцї хмелярскій на повіти Броди, Золочів і Камінка струмилова. На конець поставив внесене на ухвалу слїдуючої резолюциї: Віче господарске в Станиславчику признає конечну потребу заснованя в брідскім повіті спілки і домагає ся щоби Видїл краєвий прийшов зі скорою помочию до заложеня такої спілки. Голова товариства поясняв цїль спілки, а єго поясненя доповняв о. Левицкий. Резолюцию ухвалено остаточно одноголосно.

Опісля секретар зборів, о. Селиньский, відчитав привіт посла Барвіньского, присланий на віче з Відня, слїдуючого змісту: „Вп. Отче совітнику! Приймїть з нагоди зборів так хосенного для нашого народу товариства, як „Сільский Господар“, сердечний привіт і щиро-руске: „Помагай Біг!“ до трудів на тій занедбаній ниві, а заразом сердечну подяку для Вас і Ваших сподвижників, що кладуть з Вами кріпкі підвалини до розвою народного добробиту. Дай Боже, щоби гадка Ваша зробити сє товариство краєвим, як найскорше здійстнила ся, бо справдї повинні би щирі нашї люди з цїлого краю приступити до „Сільского Господаря“ і помагати єму сповняти високу задачу, яку він собі поклав. Не з Єрусалима а з Назарета вийшло сьвітло христової віри, отже й подвигнене наших селян до добробиту заходами „Сільского Господаря“ не мусить конечно виходити із Львова, але й Олесько може бути осередком тої щирої працї“.

Задля спізненої пори відпали прочі реферати, а відтак завела ся дискусия на всїлякі темати іменно про сіножатя, прочищуванє сіножатий від моху, про меліорациї, лен ригский і т. п. Заінтересованє було дуже велике, так, що не вийшов анї один із присутних, доки аж віче не скінчило ся. Між участниками був і один господар, що вернув з Канади.

Новинки.

Львів дня 28 го падолиста 1901.

— **Є. Е. п. Намістник** гр. Лев Пінїньский повернув вчера вечером до Львова.

— **На стипендию** для вобразованя технїків меліорацийних і на подорож наукову для інжинїрів в цїли перестудованя каналів сплавних за границею, постановив Видїл краєвий вставити до прелїмінаря фонда краєвого на р. 1902 квоту 8000 корон.

— **Процес о розрухи в Отинії**, котрий відбував ся через кілька днів перед судом окружним в Станїславові, закінчив ся онегди. Трибунал осудив, що 24 обжалованих допустило ся злочину публичного насильства і провини збіговиска та засудив їх на кару вязницї від двох недїль до пів року. Обжаловані зголосили жалоби неважности.

— **З Бразилії** (Парана, Курітіба Ріо Кляро) одержав львівский староста радник Намістництва, п. Франц, дуже характеристичне письмо від одного з селян, котрий перед кількома роками вийшов з Мікляшова за море. „Най пан староста будуть ласкаві приняти тоє письмо, хотяй не укладно написане, бо ту в Бразилії нема писарів, лиш як хто вміє, так сам собі пише“ — читаємо у згаданім письмі — в котрім „Теодоро П....“ жалує ся на великий неврожай, який навістив в біжучім роцї польско-американьскі кольонії. Всьо в поли пропало, а крім того і роботи при будові зелїзниці перервано, в наслїдок чого і падїя на заробок завела бідних бідаків: „вже перебуваю 6-тий рік в Бразилії, а ще такого року не було, як той рік“.

— **Польні миши** появили ся у великій масї в громадах повіта бобрецкого і рудецкого та роблять величезну шкоду.

— **З товариства „Львівский Боян“.** На загальних зборах товариства дня 22-го с. м. вибрано отсей видїл: головою проф. Володимира Шухевича; заст. голови дра Івана Копача; діриґентом проф. Ярослава Витошиньского; діриґенткою п-ну Марию Арданївну; заст. діриґента Остапа Людкевича; видїловими пп.: Павла Чайковского, Олександра Тисовского і Ілария Боцюркова; заступниками видїлових пп.: Тадея Купчиньского і Романа Ганїнчака. До контрольної комісиї вибрано пп.: Володимира Кобрина, Максимовича і Зенона Сушка.

— **Огні.** Дня 16-го падолиста згоріли в Носові, повіта підгаєцкого хата і стайня та запаси збіжа, власність Мариї Левкевич. Шкода виносить звиш 600 корон. Хата була обезпечена в товаристві „Днїстер“. Причина огню незвістна. — В місцевости Юрків, повіта лиманівского, згоріли дня 1-го с. м. хати і будинки господарскі пятьох господарів. Шкода виносить около 8200 К., а анї один господар не був обезпечений. В тім самім повіті в громадї Млинне згоріли хата і стодола

двик XIV., на котрого дворі можна було лиш потайком і з великою небезпечностию курити. Анґлійский король, Яков І., котрого Суллї (Sulli — францускиій муж державний) назвав „найбільше ученим дураком в Европі“, наложив був в 1604 р. податок від тютюну по два талярі за фунт, а в 1619 р. написав по латинї навіть книжку против тютюну під заголовком: „Micocapnus seu de abusu tabaci lusus regius“ („Ворог тютюну або забавка короля о надуживаню тютюну“), в котрій старав ся доказати, що куренє тютюну веде просто до пекла. „Бо, по перше — так доказував учений король — хто курить, робить дим, а дим то марнота сего сьвіта. По друге, куренє то забавка для тих, що курять і подібно як другі забави, робить чоловіка нездібним здержувати ся від неї. По трете робить тютюн чоловіка пяним і одуряє єго так само як і вся марнота сего сьвіта. По четверте, хто курить, каже, що не може перестати курити і він як би зачарований. По пяте єсть то звичай гидкий для ока, відстрашаючий для носа, шкідливий для жолудка, притуплює мозок, єсть небезпечний для легких; чорний смердячий дим подібний на волос до душачих випарів пекла“. Король той велів в 1618 р. стратити заслуженого мореплавця Вільгельма Релї (Raleigh), основателя анґлійскої кольонії в північній Америцї, засудженого на кару смерти ще перед пятнайцяти роками за якийсь заговір, а то лиш для того, що не міг єму простити завезеня тютюну до Анґлії. А мимо того всего куренє тютюну ширило ся щораз більше, ба Яков І. в пізнїйшім віці перестав вже був так остро виступати против куреня а навіть і сам зачав був потайком курити.

Погляд учених на куренє тютюну було всїляке; одні рішучо тому противили ся, другі єго захвалювали. Професор медицини, Яков Таппіус, виступав дуже остро против куреня, а все-таки в своїй бесїдї против тютюну, виголошеній в 1653 р. мусїв признати, що звичай той вже дуже був розширив ся. „Нема сторони — казав він — нема міста, нема дому, де би нинї люди без ріжницї віку не пили того порожного напитку та не запивали ся тим сухим вппом“.

В 1660 р. писав Мартин Цайлер: Звичай куреня тютюну занесли до нашого швабского краю жовнїрі перед трийцяти роками. Єго пють не лиш против всїляких недуг тїла та задля удержаня здоровля, але він мусить ще й помагати на голод і спрагу. Коли комусь скучно і він не має що робити, то пє (курить) тютюн. Коли хтось роздразнений і сердитий або коли чимсь клопоче собі голову, то бере люльку в зуби і пакає якийсь час. Коли з ким єго жінка сварить ся і показує єму зуби, то він бере люльку, тягне з неї дим і скоро жінцї рот не замикає ся, він надуває їй повен рот диму.

Другий Німець Генрих Зіттенвальд писав про тютюн: Ради Бога, подивіть ся на того хлописка, як він стоїть онтам з огнем в руцї і з люлькою в писку, як він захланно тягне в себе смердячий дим, і як борзо видмухує єго знову із себе. Як він наповняє смродом воздух та занечищує землю сильовинами! Нема нїчого в сьвітї, чого би один від другого так борзо учив ся, як того тютюневого піяцтва, а хлопцї що ідуть до майстрів на науку, не учать ся нїчого так борзо як сеї глупоти.

Инші учені славословили тютюн і вихвалювали єго попід небеса. Згаданий вже голяндский лїкар Деккер, прізваний Бентеку захвалював дуже тютюн і чай яко найлїпші средства до продовженя житя а то ось длячого: Звичай куреня тютюну — казав він — заведено як раз в ту пору, коли відкрито круженє крови; длятого то тютюн єсть і найлїпшим средством до піддержуваня того круженя. Жінки повинні длятого напоминати своїх чоловіків, щоби они нїколи не виймали люльки з рота, а самовар повинен завсїгди на припічку шипіти.

Ганс Яков Хрістофель з Ґріммельсгавзен писав в 1666 все добре і зле о тютюні, що лиш знав: Я видів — каже він — що тютюн їдять, пють і нюхають; єго уживають всї стани і кождий знає сказати, длячого він єго уживає і від чого він добрий? Одному він помагає на очи, бо очищує їх, другому стягає він флеґму з мозку, третому помагає на біль зубів, четвертому помагає на шум в ушах, пятому дає сон, шестому гасить спрагу, семому витягає з тїла злу воду, осьмому він добрий від шкідливого воздуха, девятому помагає, щоби єму час борше минав, а десятому служить за товариша. Та й нема в сьвітї такого братерства як то, до якого доводить тютюн і длятого можна гадати, що тютюн помагає робити між людьми дружбу і згоду. Та й то треба тютюневи вчислити за немалу честь, що підчас великої пошести в Льондонї він не допускав до зараженя у всїх тих домах, де єго уживали. Виходить з того, що провидїнє боже як би умисно післало вимираючому родови людскому тютюн на то, щоби він скріпляв ним свої сили і міг при єго помочи ставити опір всїляким хоробам, які случайно на него приходять.

Заживанє табаки пішло далеко пізнїйше в звичай як куренє тютюну. Про заживанє табаки згадує ся перший раз аж в 1620 р. насамперед в Іспанії, звідки оно розширило ся через Італію і Німеччину по цїлій Европі. Дуже цїкава річ звідки пішло заживанє табаки і хто перший впав на ту гадку, щоби пхати табаку до носа. О тім нема нїякої згадки, щоби Індияни заживали табаку і річ певна, що Европейцї від них того не вивчили ся. З історії тютюну знаємо лиш то, що іспаньскі монахи занесли звичай заживаня табаки до Риму де він мабуть був дуже розширив ся, коли папа Урбан VIII видів ся спонуканим видати в

господаря Петра Рися. Шкода необезпечена виносить 1000 корон.

— **Підводне судно**. З Ню-Йорку доносять, що там відбула ся пробна їзда підводного судна „Фультон“. Судно то було через 15 годин під водою а вода стояла понад найвисшим его місцем ще пість стіп високо. На горі, верх води лютилась буря, а пять мореплавців, що були в судні, під водою, кажуть, що не чули анї слїду тої бурі і чули ся зовсїм здорові.

— **Смертельний случай.** З Турки пишуть нам: Оногди вибрали ся до лїса по дерево братя Семен і Петро Павлик, господарі з Гвіздця і зрубали одну ялицю. В хвили, коли Семен занятий був міренем дерева, аби его порубати на кусники, шалений вихор перевернув побіч стоячу ялицю, котра зломила ся, а падаючи придусила Семена так, що нещасливий згинув на місци.

— **Весельні вистріли.** В Ковалях ад Камінь, повіта ниського, вибухнув оногди огонь около 8-ої години вечером в стодолї тамошного господаря Івана Коби і знищив до тла стодолу і стайню разом з припасами збіжа і сїна, вартости около 700 корон. Огонь той споводовали підохочені парубки, котрі на подвірю Коби в часї відбуваючого ся там як-раз весїля, стріляли з пістолетів.

— **Убита деревом**. В лїсї громадским Завої, повіта мисленицького, убила оногди підрубана ялиця тамошну селянку Регіну Бурову, котра помагала мужеви в праці.

— **Убийство задля рабунку.** Зверхність громадска у Фалиши, повіта стрийского, дала знати до староства в Стрию, що в ночи з дня 14-го на 15-го с. м. хтось убив, мабуть удусив Марию Швабюк, матїр війта у Фалиши і забрав у неї гроші. Слїдство в сїй справі веде ся.

— **Вчинок божевільного**. Дня 17 с.м. підчас богослуженя в церкви в Стрілисках нових селянин тамошний Василь Кибайло зійшовши нагло з розуму, зранив тяжко ножем в шию Николая Поглоду, що клячав побіч него. Кибайло втік по тім, але люди его зловили та приставили до уряду громадского а той відставив его до заведеня божевільних.

— **Нечуване зьвірство.** Перед судом присяжних в Марбурзї розпочав ся вчера процес против цілої родини селяньскої, котра допустила ся нечуваного зьвірства. Альойзия Герміч, 32-лїтна жінка селянина в спілці зі своїми братьми і матірю, убила власного мужа, покраяла відтак тіло на дрібні куснї, зварила, і дала свиням їсти. Гермічева признала ся до злочину, і сказала, що убивши чоловіка, закопала его тїло в пивници, але опісля. за радою матери, відкопала і зварила та дала свиням зїсти, щоби тим способом затерти всякі слїди убийства.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Вашинґтон 27 падолиста. Американьский консуль доносить з Панами, що вибухла там ворохобня. Правительственні войска мають перевагу над ворохобниками.

Атени 27 падолиста. Студенти віддали університет ректорови. Нині розпочинають ся виклади на ново.

Прага 27 падолиста. Рада міска ухвалила для жертв родин засуджених в Гнїзнї 200 К., котру суму зложить на руку бурмістра в Кракові.

Цетиніє 27 падолиста. Кн. Николай виїхав через Триест до Франциї.

Відень 27 падолиста. Ческий виділ краєвий удав ся з запитанем до виділу Австриї долїшної, чи має намір внести на найблизшій сесиї сойму проєкт заведеня краєвого податку від пива. Австрийский виділ краєвий відповів, що не гадає о заведеню такого податку, бо краєві фінанси Долїшної Австриї не оправдують такого жаданя.

1636 р. аж специяльну булю против заживаня табаки. Той папский заказ повторено опісля ще в 1698 р. і знесено его аж в 1724 р. Можна длятого припускати, що винахідниками табаки були монахи, а то з двох причин.

Звістно загально, що черцї в давних часах мусїли по черзї молити ся через цїлу ніч в церкві і відмавляти приписане число молитв. То відбувало ся з такою точностию, що після числа відмовлених молитов в якімсь часї означувано також час. А що в давних часах не було ще годинників, то монастирі робили велику прислугу суспільности тим, що в певних порах дня і ночи дзвонили в дзвони і так давали знати, котра година. Звичай сей став ся з часом так важний, що черцї дуже пильнували того, щоби борони Боже не задрімати і не забути на час, коли треба задзвонити. Можна легко припустити, що черцї шукали всїляких способів, не даючих їм задрімати. Не що иншого лиш хтось з них мусїв впасти на гадку ново відкриту ростину терти на порох і пхати той порох до носа. Порох з тютюну крутив в носї, викликував чиханє, потрясав так цїлим орґанїзмом і відганяв сон. Так увійшло заживанє розтертого на порох тютюну в звичай і стало ся навичкою, від котрої опісля трудно було відвикнути. Другою причиною заживаня табаки могло бути читанє і писанє. Черцї, котрі в давних часах займали ся богато писанем і переписуванем книжок, мимо того, що вже тогди знано штуку друкованя книжок, мусїли скоро зробити то спостереженє, що тютюн як закрутить в носї, то аж сльози витисне з очий. Для людий, що мусїли богато робити при сьвітлї, була то велика благодать, коли висохлим очам можна було додати штучним способом сьвіжої вогкости і так зробити собі хвилеву пільгу.

Чи так було, чи нї, досить, що заживанє табаки, мимо папского заказу, так було розширило ся в Італії, що вже около 1657 р. була у Венециї фабрика табаки, а в тім роцї місто пустило фабрику табаки в аренду, і за пять лїт мала з того 40.000 дукатів чистого доходу. Можна собі подумати, яка то велика маса табаки тогди минала ся! За приміром духовеньства пішли й сьвітскі люди, тим більше, що табаку уважано, ще більше як сам тютюн, за дуже добрий лїк на всїлякі недуги очий, носа і голови взагалї, бо думано, що она через ніс стягає не лиш з очий, але й з цїлої голови всї т. зв. „нездорові соки“. Табака набрала була длятого так великого значіня, що єї уважано навіть за досить дорогу річ. По битві коло португальского села Альмесіаль, де француский ґенерал Шомберт (з роду Німець) побив 1663 р. Ішпанців під проводом Дон Жуана д'Австрия, дістав кождий з наймлених анґлїйских вояків яко відзнаку за свою хоробрість, оказану того дня, — по 2 фунти табаки.

Табаку треба було в чімсь носити, отже в тих часах стали виробляти також і перші табакерки — коробки з дерева і металю. Князї і королї казали робити табакерки із золота і посилали їх монархам, з котрими жили в дружбі.

Так отже заказ куреня і заживаня табаки не лиш не спинив того, але ще тим більше причинив ся до розширеня сего звичаю — один доказ більше на то, що як-раз заказаний овоч найлїпше смакує та що така вже людска натура, що чим більше і острійше що заказувати, скоро люди самі не перекопають ся о шкідливости того, що заказує ся, тим більше они противлять ся заказови і як-раз роблять противно.

(Дальше буде).

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1901 після середно-европ. год

посп.	особ.	Зі Львова
відходить		
		День
	6·25	До Станиславова, Підвисокого. Потутор
	6·35	„ Лавочного, Мункача, Борислава
	6·30	„ Підволочиск, Одеси, Ковови
	6·30	„ Підволочиск з Підзамча
8·30		„ Кракова, Любачева, Орлова, Відня
	8·40	„ „ Відня, Хирова, Стружа
	9·00	„ Скольського, Лавочного від 1/7 до 15/9.
	9·15	„ Янова
	9·25	„ Підволочиск з гол. двірця
	10·25	„ Іцкан, Сопова, Бергомету
	10·20	„ Белзця, Рави, Любачева
	11·25	„ Янова від 1/7 до 15/9 в неділї і сьвята
1·55		„ Підволочиск з гол. двірця
2·08		„ „ „ Підзамча
	2·15	„ Брухович від 7/5 до 10/9 в неділї і сьвята
2·40		„ Іцкан, Гусятина, Керешмезе
2·55		„ Кракова, Відня, Хабівки
	3·05	„ Стрия, Скольського лиш від 1/5 до 30/9.
	3·15	„ Янова від 1/5 до 15/9.
	3·20	„ Зимноводи від 18/5 до 16/9.
	3·26	„ Брухович „ „ „ „
	3·30	„ Ярослава
		Ніч
12·45		До Кракова, Відня, Берлина
2·51		„ Іцкан, Констанциї, Букарешту
	7·52	„ Брухович від 7/5 до 10/9.
	6·10	„ Іцкан, Радовець, Кімполюнґа
	6·20	„ Кракова, Відня, Берна, Варшави з Орлова від 15/6 до 15/9.
	6·30	„ Янова від 1/5 до 15/9 в будні дни
	6·35	„ Лавочного Мункача, Хирова
	7.25	„ Сокаля, Рави рускої
	7·10	„ Тернополя з гол. двірця
	7·33	„ „ „ Підзамча
	9·30	„ Янова від 1/5 до 15/9 в неділї і сьвята
	10·30	„ Іцкан, Гусятина, Радовець
	11·—	„ Кракова, Відня, Івонича
	11·10	„ Підволочиск, Бродів з гол. двірця
	11·23	„ „ Грималова з Підзамча

посп.	особ.	До Львова
приходить		
		День
	4·40	Зі Стрия, Самбора, Борислава
	6·10	„ Кракова
	6·20	„ Черновець, Іцкан, Станиславова
	6·46	„ Брухович від 7/5 до 10/9.
	7·10	„ Зимноводи „ „ „ „
	7·45	„ Янова (головний дворець)
	8·10	„ Лавочного „ „
	8·00	„ Тернополя на Підзамче
	7·40	„ „ „ гол. дворець
	8·15	„ Сокаля, Рави рускої
	8·50	„ Кракова, Відня, Орлова
	11·45	„ Ярослава, Любачева
	11·55	„ Іцкан, Черновець, Станиславова
	12·55	„ Янова на гол. дворець
1·35		„ Кракова, Відня
	1·10	„ Скольського, Хирова, а з Лавочного від 1/7 до 15/9.
1·45		„ Іцкан, Станиславова
2·20		„ Підволочиск на Підзамче
2·35		„ „ „ гол. дворець
	5·10	„ „ „ Підзамче
	5·35	„ „ „ гол. дворець
	6·00	„ Сокаля
	5·50	„ Кракова
5 55		„ Чернівцїв
	3·14	„ Брухович
		Ніч
	12·05	З Скольського, Калуша, Борислава
12·20		„ Черновець, Букарешту
2·31		„ Кракова, Відня, Орлова
	3·12	„ Підволочиск на Підзамче
	3·35	„ „ „ гол. дворець
	6·20	„ Іцкан, Підвисокого, Ковови
	9.11	„ Янова від 1/5 до 31/5 і від 16/9 до 30/9 що дня, а від 1/6 до 15/9 в неділю і сьвята
	7·36	„ Брухович від 7/5 до 30/6 і від 16/9 до 10/9.
	8·50	„ Брухович від 1/7 до 15/9 що дня.
8·40		„ Кракова, Відня, Любачева
	9·15	„ Янова від 1/6 до 15/9.
	9·15	„ Кракова, Відня, Пешту, Сянока
	9·20	„ Іцкан, Ковови, Підвисокого
	10·25	„ Підволочиск, Бродів, Копичинець
	10·38	„ „ на гол. дворець
	10·50	„ Лавочного. Хирова, Пешту

ЗАМІТКА. Пора нічна числить ся від **6-ої** години вечером до **5-ої** години **59** мінут рано. Час середно-европейский ріжнить ся від львівского о 36 мінут. В містї видають білети їзди: Звичайні білети аґенция часописий Ст. Соколовского в пасажи Гавсмана ч. 9 від 7-ої рано до 8-ої вечером, а білети звичайні і всякі инші, тарифи, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5 в подвірю, сходи II. двері ч. 52) в годинах урядових (від 8—3 а в сьвята від 9—12).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).